

Academiejaar 2012-2013 / Campus Gent**architectuur****ma1ar - atelierfiche traject 24**

semester	2
startweek	W1
aantal weken	14
reviewweek / indienmoment	W5, W6, W11 / indienen: W14
studiepunten	15
docent	Mira Sanders en Jo Van Den Berghe

titel opdracht

(hier geen beeldmateriaal invoegen aub)

Het Lam Gods, en de Provocatieve Propositie van het Ogenschijnlijk Onmogelijke.

doelstellingen *(hier geen beeldmateriaal)*

Doelstellingen algemeen:

Architectuur maken die het maakbare, het doenbare en het toelaatbare bevraagt door middel van ontwerpend onderzoek. De output is een werk dat de positie van de ontwerper bepaalt en verduidelijkt, gevoed door eigen interesses/affiniteiten t.o.v. de discipline architectuur.

Theoretische component: Mixed Media.

Kernwoorden algemeen: verdieping in het eigen traject, introspectie, positionering en reflectie.

Doelstellingen specifiek:

De factoren die het vrije handelen en denken in het creatieproces afremmen en inperken, leren herkennen, in kaart brengen, en het (ontwerpmatig) verzet ertegen vertalen door middel van en in een nieuwe creatie.

Kernwoorden van de opdracht: censuur, dogma, verzet, clandestien, ongehoord, (de)coderen, verbeelden.

inhoud: thema en programma *(hier geen beeldmateriaal)*

Het thema van deze opdracht is de censuur, en het verzet daartegen, dat door de architect wordt gevoerd door middel van zijn/haar werk.

Martin Heidegger presenteert de "The poet institutes (Stiftet) history, whereas the thinker founds (Gründet) it" (Fóti 1992). De tweede instrumentaliseert de vrije taal van de eerste, en aldus: "the gentle law" (Ge-setz) (...) becomes occluded by the totalising posture (Ge-stell) of technicity, which is not, for Heidegger, a mere infatuation with technological power but rather the very nature of evil (ibidem)".

Volgens Heidegger is dit niet zomaar een symptoom van het radicale kwaad, dit is het radicale kwaad zelf. Hij pleit voor het vinden van hoop in het feit dat in de radicale onderdrukking (vernietiging) van het poëtische steeds de kiem van het verzet tegen deze vernietiging schuilgaat, en roept op basis hiervan "the thinker" op om acht te slaan op het woord van "the poet", in wat hij noemt "the concept of greeting", of de gastvrije opstelling van de "hard law of Gestell" ten opzichte van "the gentle law of Gesetz". Als deze "uitnodiging" vanwege "the poet" genegeerd wordt door "the thinker" voorspelt hij de onvermijdelijke ondergang van de mens. Dan wacht enkel nog de Nietzscheaanse/Wagneriaanse "Götterdämmerung".

Bouwterrein:

Naar analogie met andere architectuuropdrachten in andere trajecten, vertrekt deze opdracht ook vanaf een gegeven bouwterrein. Alleen is dit bouwterrein ongehoord, not done: Het Lam Gods (van Eyck 1432) is een Heilig Territorium (als symbool en als object).

Het betreden van het territorium, het afgebeelde landschap in atmosferisch perspectief, is verboden. Het uitspreken van de wens het te betreden, en van de wens er op in te grijpen, het te ontwijden door er iets uit weg te nemen of er iets aan toe te voegen, is volstrekt gecensureerd. De vloek van het wegnemen, met name de diefstal van het luik 'De Rechtvaardige Rechters' (gestolen in 1934 en nooit teruggevonden) blijkt als een extra dreiging deze censuur te ondersteunen.

De student organiseert zijn/haar persoonlijk verzet tegen deze censuur, tegen de onaanvaardbare inperking van de artistieke 'freedom of speech', door middel van het maken van 'het ontbrekende luik van het Lam Gods (van Eyck 1432), 'De Rechtvaardige Rechters'.

Het bouwterrein is het gegeven landschap, zoals afgebeeld op de onderste 5 panelen van Van Eyck's Lam Gods.

Bouwprogramma:

Naar analogie met andere architectuuropdrachten in andere trajecten, is ook hier een bouwprogramma opgegeven. Alleen is dit bouwprogramma ongehoord, not done, in een ontoelaatbare context (cfr. supra).

Het uit te voeren programma is: verbeeld, teken en maak (in doorsnede/aanzicht) een bijkomende Gotische toren in het landschap van het schilderij, met zorg en oog voor de karakteristieken van context en landschap (zoals bij elke architectuuropdracht);

Om het verzet tegen de censuur effectiviteit te verlenen, moet het door middel van architectuur op een gestructureerde manier gebeuren, waardoor dus van de student nauwgezetheid geëist, die in **4 Wetten** wordt beschreven (censuur?)(cfr. infra). In deze opdracht moet de nauwgezetheid worden toegespitst op twee elementen:

ten eerste: door nauwgezet onderzoek van het atmosferisch perspectief van het schilderij (in tekeningen en maquettes), door te onderzoeken of het onvermijdelijk fysiek-tweedimensionale schilderij (2D) een restrictie ('censuur') is van de architecturale ruimte waar wij als architecten naartoe willen (3D). Hoe kunnen we verzet aantekenen tegen het vlak, tegen de afbeelding van het schilderij? Op welke manieren tekent de schilder verzet aan tegen het vlak: welke andere gelaagdheden en dimensies houden zich schuil achter 'het afgebeelde', het doek en het kader?

Speciale aandacht wordt besteed aan kiemen van ruimtelijkheid aanwezig in dit meesterwerk, zoals: het perspectief, de ooghoogte(s), en de formidabele architectuur.

Wet 1: om verzet aan te tekenen tegen het vlak (of om te vinden wat er ruimtelijk gebeurt in dit vlak), en om dit deel van het onderzoek goed te kunnen voeren moet de student het landschap dat op Van Eyck's Lam Gods staat afgebeeld omzetten in (een reeks) maquette(s).

ten tweede: door nauwgezet onderzoek naar het maken in materie van de toren die moet worden ontworpen. Dit nauwgezet onderzoek bewandelt verder twee sporen:

- enerzijds moet de student nauwgezet onderzoeken hoe hij/zij de tekening en de maquette van de Gotische toren maakt (schaal, media, ooghoogte, (centraal) perspectief, de horizon, het landschap.

Wet 2: voor de tekening staan de bekende doorsnedes van de koepel van Filippo Brunelleschi in Firenze, de tekeningen en etsen van Piranesi, de tekeningen van Roma Interrotta, Piranesi Revisited (Biënnale Venetië 2012) model. De linkerhelft van de tekening is de verticale doorsnede van de toren op schaal 1/100 of groter (en elke ruimte die wordt doorgesneden wordt ingetekend in centraal perspectief), de rechterhelft, die één geheel vormt met de linkerhelft, is het gevelaanzicht op dezelfde schaal als de verticale doorsnede.

Wet 3: Voor de maquette staan de maquette van Piranesi (Pand, UGent), de maquettes van het Musée des Arts et Métiers (Parijs, zie plaatsbezoek) model, evenals de voorbeelden die tijdens de ateliersessies worden getoond. Meer dan drie materialen voor de maquette zijn verboden.

- anderzijds moet de student nauwgezet onderzoeken hoe de Bouwmeester de Gotische toren maakt in materie. Om die reden zal de student zijn/haar creatieproces van meet af aan denken in materie (natuursteen, baksteen, hout, metaal, ...), om de wetten van de materie, en hun invloed op (het maken van) het gedroomde te begrijpen.

Wet 4: om deze reden zal de tekening een legende bevatten met materialen, en zal de tekening volledig worden voorzien van maataanduidingen in een coherent en consistent maatsysteem, communiceerbaar aan derden.

Deze wetten zijn als beperkende factoren in de opdracht zelf ingebouwd, om door de student aangewend te worden tot ze door hun nauwgezette toepassing het verzet tegen de censuur structureren.

In te dienen documenten:

- ruimtelijke studies (maquettes) van het landschap in het Lam Gods van van Eyck;
- verticale doorsnede/aanzicht toren schaal 1/100 of groter;
- verticale doorsnede/aanzicht maquette toren schaal 1/100 of groter;
- al het materiaal dat tot het bereiken van deze in te dienen documenten heeft geleid.

timing en werking *(hier geen beeldmateriaal)*

TIMING

week 1	inleiding van de opdracht / verslag van de lezing 'The revelation of order: perspective and architectural representation', Alberto Pérez-Gomez 'Thoughts on architecture of resistance', Lebbeus Woods / het tekenen en maken van het eerste ruimtelijk onderzoek van het bouwterrein: eerste maquettes van het landschap.
week 2	studiereis naar Musée des Arts et Métiers, Parijs
week 3	eerste verzet aantekenen/manieren ontwikkelen

week 4	eerste interne review op het voorgaande werk
week 5	eerste ontwerp als verzet
week 6	externe review met quoterings
week 7	UNIVERSE week – workshop 'slow listening/speed interpretation models', campus Brussel
week 8-10	werksessies in het atelier: de tekening en de maquette. registratie stand van zaken "voor" en "na" na elke sessie.
week 11	externe review met quoterings
week 12-13	uitwerken van de presentatie
week 14	publieke tentoonstelling en jury met quoterings

WERKING

De studenten werken in groep (max. 2/3) en op individuele basis. De ateliersessies alterneren met begeleide oefeningen en zelfstandige werksessies. Er is een registratie van de stand van zaken 'voor' en 'na' na elke sessie. Het atelier nodigt externe tutors uit en organiseert wisselwerkingen met het verticaal atelier (S2 & S4). We experimenteren met verschillende presentatievormen: in de studio en op locatie(s).

studiemateriaal *(hier geen beeldmateriaal)*

Te lezen teksten voor week 1:

'The revelation of order. Perspective and architectural representation'¹, Alberto Pérez-Gomez / 'Thoughts on architecture of resistance', Lebbeus Woods.

Inspiraties:

Alexander Rodchenko: Vanishing Figures / Ken Campbell: Ten Years of Uzbekistan (based on A. Rodchenko's book) / Melvin Moti: No Show / The Atlas Group (Walid Raad): Lost Archives of the Lebanon War / Lia Perjovski: Innovative Forms of Archives / Norman Klein: The History of Forgetting / Art Spiegelman / Spaarlampen / Giovanni Battista Piranesi: Carceri, Vedutti / Giambattista Nolli: plan van Rome / Roma Interrotta 1978 / Variations on Piranesi, Biennale Venetië 2012 / Kasimir Malevich: Black Square / John Cage: 4'33" / Ad Reinhardt: Abstract Painting / Alfredo Jaar: The Sound of Silence / Ruben D'Hont / Masao Okabe & Chichiro Minato: The Dark Face of Light / Paul Noble / Gordon-Matta Clark / Filip Berte: Eutopia / Robert Smithson / Lebbeus Woods...

evaluatievorm *(hier geen beeldmateriaal)*

zie ects fiche en competentiematrix;

specifiek:

De output wordt wekelijks voorgesteld en op verschillende (waar iedereen op aanwezig is) toonmomenten (review, verticaal atelier) geëvalueerd. Er is een eindpresentatie en tentoonstelling voorzien in week 14 voor een samengestelde (intern en extern) jury.

evaluatiecriteria en vormvereisten output

zie ects fiche en competentiematrix;

specifiek:

evaluatiecriteria: input en actieve participatie aan de studio / verzamelen en correct hanteren en interpreteren van bronmateriaal in de architecturale productie / helderheid en diepgang in het stapsgewijs ontwikkelen, weergeven en ontwerpen van een experimenteel en exploratief onderzoek naar het thematische veld / groepswork en oefeningen op individuele basis worden geëvalueerd / articulatie van een diepgaande reflectie en herinterpretatie van het eigen parcours / de output en de specifieke communicatievorm dient in relatie te staan tot het ingenomen standpunt, het concept en dient onafhankelijk van de auteur begrijpbaar te zijn.

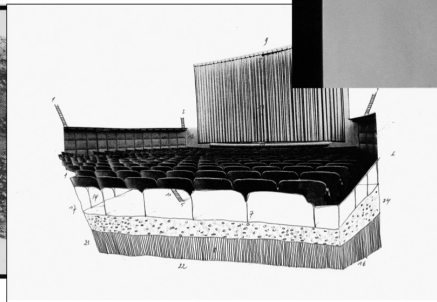
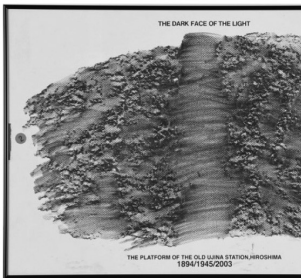
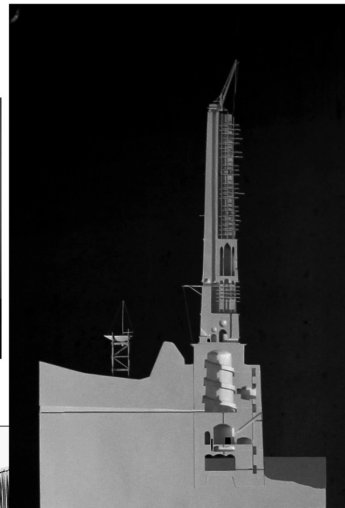
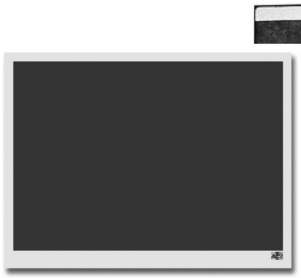
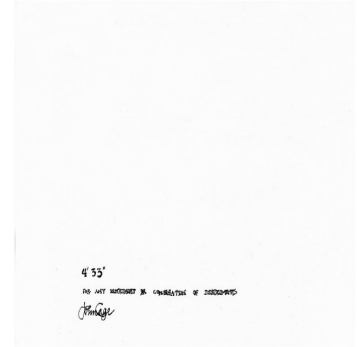
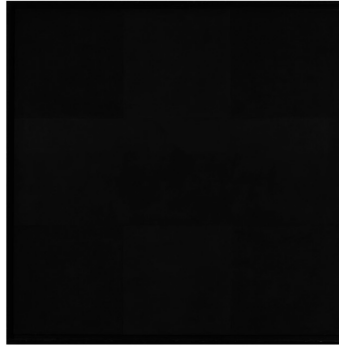
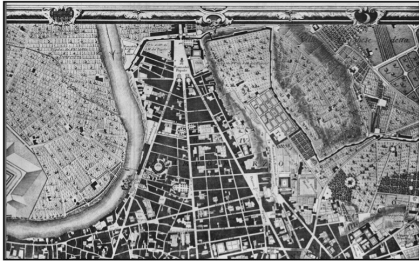
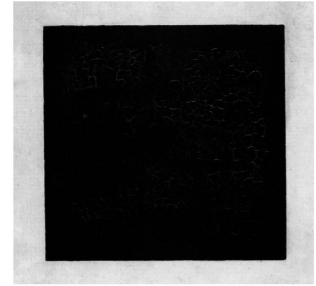
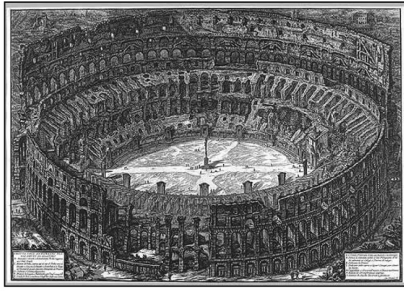
vormvereisten output: elke student produceert twee componenten en presenteert deze op waardige en doeltreffende wijze in een installatie op de publieke tentoonstelling. Deze twee componenten zijn:

1. de architectuurtekening: de verticale doorsnede. Elke student maakt (minstens) één verticale doorsnede van het ontworpen voorstel. De doorsnede van de koepel van Brunelleschi, Firenze, wordt hier als voorbeeld gesteld.

2. de architectuurmaquette: de verticale doorsnede. Elke student maakt deze getekende doorsnede in maquette, met inbegrip van de werkelijke diepte (op schaal) in deze maquette, en fotografeert en/of filmt de aldus ontstane, opengesneden ruimte(s) in centraal perspectief, met verantwoording van de brandpuntsafstand en de ooghoogte.

Daarnaast dient de student de vereiste documenten in die opgevraagd zijn tijdens de verschillende fases van de opdracht (zie werking: spelregels)

breng hier beeldmateriaal in:

1. Piranesi, Colosseum, 1776 2. Ossature en béton armé de la salle du théâtre des Champs-Élysées d'Auguste Perret, 1911-1913 3. Kasimir Malevich, Black square, 1915 4. Giambattista Nolli, Plan van Rome, 1748 5. Ad Reinhardt, Abstract painting 1969 6. John Cage, 4'33", 1952 7. The Atlas Group, Secreters in the open Sea, 1996 8. Rodchenko, Vanished figure 9. Roma Interotta, 1978 10. Melvin Mori, No Show, 2004 11. Alfredo Jaar, The sound of Silence, 2006 12. Ruben D'Hont, Method of Loci, 2011-2012 13. Masao Okabe & Chihito Minato, The dark face of the light, 2002/2011 14. Mira Sanders, Act ground, 2011

referenties

Fóti, V.M. (1992), Heidegger and the Poets: Poiesis/Sophia/Techne, Atlantic Highlands: Humanities Press, New Jersey/London, US./UK, p. 60.

Van Eyck, H., en Van Eyck, J. (1432), Het Lam Gods, Sint-Baafskathedraal, Gent, België.

Klein, Norman M. (1997), The History of Forgetting: Los Angeles and the Erasure of Memory, Verso.

Teitelbaum, Matthew (1992), Montage and Modern Life 1919 - 1942, MIT (Cambridge, Massachusetts and London, England) & ICA (Boston).